

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till
landskapslag angående ändring av
landskapslagen om allmänna vägar i
landskapet Åland.

Rikets lag om allmänna vägar (FFS 243/54) har ändrats flera gånger (bl.a. FFS 44/71; 110/79 och 51/81).

Bl.a. har införts ett helt nytt fördelningssystem för kostnader föranledda av bygdevägar. Landskapsstyrelsen anser att det nya beräkningssystemet samt ett flertal andra bestämmelser behöver införas i landskapslagen om allmänna vägar i landskapet Åland (23/57).

Detaljmotivering

3 §. Belysningsanordningar och trafikljus föreslås fogade till förteckningen över anläggningar som hör till väg. Omfattningen av vägs biområde föreslås utökat med områden som erfordras för väghållning och trafiken i allmänhet. Ändringen föranleds närmast av att lagen inte kan förutsätta alla anordningar som den snabba utvecklingen av trafiken kräver.

10 §. Bestämmelsen är närmast av deklarativ karaktär. Miljö-
vårdens betydelse har särskilt betonats liksom att omgivande
bosättning bör störas i så liten utsträckning som möjligt. Sålunda
bör exempelvis bullerhinder ingå i vägplaneringen.

11 §. I och med att belysningsanordningar och trafikljus föreslås
enligt 3 § höra till väg bör motsvarande bestämmelser utgå ur 11 §.

20 §. Genom att kommunallagen för landskapet Åland (5/80) trätt
i kraft är Mariehamns stad och landskommunerna likställda.
Terminologin i bestämmelsen föreslås ändrad i enlighet härmed.

26 §. Fjärde momentet föreslås ändrat så att i vägplan kan upp-
tas uppläggningsplats för överskottsmaterial i samband med vägbygge.
Härigenom skulle markägaren redan i planeringsskedet kunna påverka
beslutet om förläggande av en uppläggningsplats. Väghållarens
rätt till uppläggningsplatsen skulle vara enbart så länge väg-
arbetet pågår.

35 §. I paragrafen föreslås en lindring av nuvarande rätt stränga krav för att vid vägförrättning få till stånd en ägoreglering.

35a §. Landskapsstyrelsen föreslår att en ny bestämmelse införs om inlösningsrätt för markägare, respektive inlösningskyldighet för väghållare, för markområde som i planbestämmelser avsatts för vägar. Möjligheten för väghållaren att på eget initiativ inlösa mark motiveras av tryggnad av ett enhetligt inlösningsförfarande. Inlösen föreslås ske i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (62/79), på samma sätt som vid överlåtelse av andra områden för allmänna behov inom planlagt område.

37 §. Det har visat sig svårt att för närvarande bevilja förskottsersättningar pga. faktorer som t.ex. att områdets slutliga gränser inte är fastställda, värdet av den egendom som skall ersättas och möjligheten att verkställa ägoregleringar. För att få till stånd en förbättring i handläggningen av förskottsersättning föreslås att vägförrättning skall kunna påbörjas redan före vägområdets gränser är slutgiltigt fastställda.

50 §. Vid förbättring och nysträckning av allmän väg, upphör vanligen de vägdelar som faller utanför den nya vägsträckningen att vara allmän väg. Sådana vägdelar behövs ofta som tillfartsvägar eller ägovägar. Landskapsstyrelsen föreslår därför att den framtida användningen av vägavsnitt, som planeras att bli indragna, skall ingå i regleringsplan.

I fjärde momentet har föreslagits att kungörannde av beslut om anslutning och om regleringsplan skall ske samtidigt för att besvärstiderna skall sammanfalla.

52 §. Av trafiksäkerhetsskäl föreslår landskapsstyrelsen att anslutning av enskild väg till bygdeväg bör följa samma regler som anslutning av enskilda vägar till landsväg.

59 §. Enligt gällande landskapslag skall polismyndighet fatta beslut om avstängning av väg på framställning av väghållningsmyndighet. Landskapsstyrelsen föreslår ett förenklat förfarande så att väghållningsmyndigheten besluter om avstängning.

80 §. I paragrafen finns bestämmelser om villkoren för att erhålla i 37 § avsedd förskottsersättning.

92 §. Landskapsstyrelsen föreslår att kommunernas skyldighet att delta i kostnaderna för bygdevägar inte bör sträcka sig längre än vad som förorsakas av det lokala trafikbehovet.

90 och 95 §§. Gällande system att beräkna kommunernas procentuella andel av kostnaderna för byggande och underhåll av bygdevägar är mycket invecklat. Landskapsstyrelsen föreslår att ett förenklat fördelningssystem baserat på kommunernas bärkraftsklassificering införs. För att kostnaderna för byggande av bygdevägar inte oskäligt skall höja kommunernas andel föreslås en lägre procent-skala för byggande än för underhåll.

105 §. Andringen föranleds av bestämmelserna om nämnd i kommunallagen för landskapet Åland (5/80).

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om allmänna vägar.

I enlighet med landstingets beslut
ändras 3 § 1 och 2 mom. 10 §, 11 § 2 mom. 2 punkten, 20 § 1 mom., 26 § 4 mom., 35 § och 37 §§, 50 § 2 och 4 mom., 52 § 2 mom., 59, 80 och 92 §§, 93 § 2 mom., 94, 95, 105, 113 och 114 §§, av dessa lagrum 95 § sådan den lyder i landskapslagen den 27 mars 1961 (31/61), 3 § sådan den lyder i landskapslagen den 16 april 1964 (15/64), 11 § 2 mom. 2 punkten sådan den lyder i landskapslagen den 25 mars 1965 (16/65) och 50 § 2 och 4 mom. 52 § 2 mom. samt 114 § sådana de lyder i landskapslagen den 4 april 1968 (9/68); samt fogas till lagen nya 35a och 113a §§ som följer:

3 §.

Till väg hör

- 1) körbana, gång- och cykelbana och övriga trafikbanor, samt
- 2) vägren, slänt, vägbank, dike, mitt-, skilje- eller gränsområde, mötes-, vänd- eller hållplats, mindre upplags- eller parkeringsområde i omedelbar anslutning till väg, beslysningsanordningar

och trafikljus, skyddsvärn, trumma, bro, bullerhinder, färja med färjläge och färjled, brygga som förklarats ansluten till väg, vägmärke samt övriga områden, anläggningar och anordningar som varaktigt behövs för användande och underhåll av trafikbanorna.

Till vägs biområde hänförs följande varaktigt erforderliga områden:

- 1) grus- och sandtag eller därmed jämförbart område;
- 2) byggnads- eller upplagsområden som är nödvändiga för väghållningen;
- 3) allmänna parkerings- och lastningsområden;
- 4) områden som erfordras för trafikanternas vila och förplägnad eller för service av fordon (rastplatser); samt
- 5) områden som behövs för hantering av trafikanternas avfall, områden som erfordras för förhindrande av de olägenheter som vägen eller trafiken medför för omgivningen och andra områden som behövs för väghållningen eller trafiken.

10 §.

Vägnätet skall utvecklas med beaktande av bosättning, näringsliv och miljö.

Väg skall byggas med beaktande av trafiksäkerhet, fastighetsindelning, miljö och trafik- och vägtekniska omständigheter.

Väg skall förläggas och byggas så att de olägenheter som vägen och trafiken medför för omgivningen blir så små som möjligt.

Väg får inte byggas så att genomförande av antagen eller fastställd stads- eller byggnadsplan försvåras. Vid planering av väg skall även övriga planer beträffande områdesanvändningen beaktas.

11 §.

Till underhåll av väg räknas:

2) uppsättande av skyddsvärn, vägmärke eller annan anordning;

20 §.

Landskapet är väghållare för landsvägar och bygdevägar, om inte annat följer av bestämmelserna i denna paragraf. Landskapsstyrelsen kan förordna kommun till väghållare, om kommunen samtycker härtill.

26 §.

I vägplan skall anges de biområden på vilka vägrätt grundas. I vägplan skall anges område som i samband med vägbygge behövs för täkt, upplag och inkvartering. Likaså skall i vägplan anges om rätt att för väghållning använda eller bygga enskild väg behövs. Vad här är sagt om rätt att använda eller bygga enskild väg gäller även erforderlig väg på biområde.

35 §.

Uppkommer betydande olägenhet för fastighet genom ianspråktagande av väg eller biområde till väg kan ägobyte mellan berörda fastigheter ske. Sådant byte får ske enbart om olägenheten uppstått på grund av utfärdande av i 41 § avsett förbud, verkställande av i 50 § avsett beslut om anslutning eller regleringsplan eller på grund av splittring av ägor eller av annan dylik orsak. Motsvarar graderingsvärdena av de områden som skall utbytas inte varandra skall skillnaden ersättas i pengar. Om särskild orsak föreligger kan, i stället för ägobyte, vederlagsmark från annan fastighet mot full ersättning överföras till den fastighet som utsatts för olägenheten.

För i 1 mom. avsedd ägoreglering erfordras inte samtycke av ägare, innehavare av panträtt, arrenderätt eller annan dylik särskild rättighet. Panträtt som belastar område som reglerats upphör till denna del. Samma gäller för annan rätt som belastar området, om så bestäms vid regleringen. Ägoreglering sker utan ändring av lägenhetens mantal.

Är i 1 mom. nämnd olägenhet synnerligen betydande och kan den inte avlägsnas eller väsentligt minskas genom ägoreglering, skall väghållaren lösa fastigheten eller del därav om ägaren begär det. Ägaren kan i stället begära ersättning för olägenheten. Inlösning

skall ske vid i 37 § nämnd vägförrättning. Sedan förrättningen vunnit laga kraft bildar ett sålunda inlöst område en sådan jordregisterenhet som enligt landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (62/79) inlöst område utgör sedan expropriation genomförts. Utan iakttagande av vad i 47 § nämnda lag är stadgat skall rättighet som belastar fastigheten kvarstå.

35a §.

Väghållaren är skyldig att lösa in markområde som i stadsplan avsetts till trafikområde och i byggnadsplan till allmän trafikled, om markägaren vid vägförrättning så yrkar. Väghållaren har rätt att inlösa sådant område.

Vid inlösen enligt 35 och 35a §§ skall i tillämpliga delar landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (62/79), gälla.

37 §.

Vägförrättning skall hållas på platsen, om det inte är fråga om så ringa förändring av område att bestämmande av gränserna inte anses erforderligt. Vägförrättning skall inledas när väghållaren enligt 29 § eller 30 § 1 mom. förvärvat vägrätt och vägområde eller vägs biområde närmare kan anges till sina gränser. Vägförrättning kan inledas tidigare, dock inte innan i 29 § eller 51 § 1 mom. avsett besittningstagande ägt rum, för bestämmande av förskottsersättning eller för handläggning och avgöranden av ärenden som avses i 51 § 2 mom. eller av annan särskild orsak.

Vid vägförrättning:

1) skall område som avses i framställning om vägförrättning bestämmas och anges på karta med ledning av vägplan och vid behov enligt anvisning av väghållningsmyndighet; om skäl föreligger skall anges även enskilda vägar och kommunalvägar som leder till vägs biområde och vilka väghållaren har rätt att använda; området

skall beskrivas samt utmärkas i terrängen genom rämärken om det av särskilda orsaker prövas nödvändigt;

2) skall ägor och enskilda vägar regleras i enlighet med 35 och 36 §§, om skäl därtill anses föreligga;

3) skall frågor som rör fastställande av i 75 § avsedda ersättningar behandlas; samt

4) skall förskottsersättning i enlighet med 62 § 1 och 2 punkten fastställas i resolution på sakägares yrkande, om han enligt 80 § 2 mom. har rätt därtill.

Vägförrättning skall inte ske för område vartill ägande- eller nyttjanderätten skall förvärfvas i den ordning som i 32 § stadgas.

50 §.

Regleringsplan skall uppgöras för anordnande av ny vägförbindelse om i 1 mom. avsett förbud mot användning av enskild väg utom stads- eller byggnadsplanlagt område utfärdas. I regleringsplan skall anges behovet av enskild väg och väkanslutning samt rättsförhållandena rörande indragen enskild väg i enlighet med 1 mom. eller indragen allmän väg i enlighet med 33 §. Regleringsplan skall antas av landskapsstyrelsen. Väghållaren kan avlägsna förbjuderanslutning eller hindra användningen därav, om regleringsplan är genomförd eller i samband med vägbygge. Interimistisk reglering kan göras därförinnan om väghållaren anser det nödvändigt och om godtagbar vägförbindelse ordnas.

Landskapsstyrelsens i 1 mom. nämnda beslut och landskapsstyrelsens beslut om antagande av regleringsplan skall kungöras samtidigt i enlighet med bestämmelserna i 3 mom. Handlingar och beslut om anslutning och om regleringsplan skall vara framlagda till påseende i vederbörande kommun under den tid beslutet skall kungöras.

52 §.

Väghållarens tillstånd erfordras för anslutning av väg till landsväg. Tillstånd skall beviljas om anslutningen är nödvändig för nyttjande av fastighet, om sikten från anslutningen över landsvägen är tillräckligt fri och om trafiksäkerheten inte äventyras med hänsyn till vägkorsning eller annan anslutning. I tillståndet kan föreskrivas särskilda villkor rörande anslutningen. Bestämmelserna i detta moment gäller även anslutning av enskild väg till

bygdeväg.

59 §.

Väghållaren kan tills vidare eller för viss tid förbjuda eller inskränka fordonstrafik på väg som på grund av tjällossning, regn eller annan orsak kan skadas av fordonstrafiken.

80 §.

Den som enligt bestämmelserna i detta kapitel erhållit ersättning har rätt att mot godtagbar säkerhet lyfta ersättningen, trots att beslutet inte vunnit laga kraft.

Egendom, för vilken förskottersättning enligt 37 § 2 mom. skall utgå, skall värderas i enlighet med grunderna i denna lag, förutom egendom som avses i 62 § 1 punkten. Förskottersättning skall utgå om ersättningen annars skulle fördröjas och betydande olägenhet härigenom skulle åsamkas den ersättningsberättigade. Förskottersättningen skall utgå med högst två tredjedelar av den ersättningsgilla egendomens värde i enlighet med vad som prövas skäligt med beaktande av vägbyggets inverkan på sakägarens förhållanden. Förskottersättning som fastställts med resolution kan lyftas utan säkerhet.

Är sakägares rätt till ersättning uppenbar kan väghållaren enligt prövning utbetala förskottersättning, trots att i 1 mom. avsett beslut eller i 2 mom. avsedd resolution inte meddelats och säkerhet inte ställts.

Sakägare som i förskottersättning erhållit mer än vad som skall tillkomma honom i ersättning är skyldig att betala tillbaka det överskjutande beloppet jämte sex procents årlig ränta från den dag förskottersättningen utbetalades. Beträffande indrivning av överskjutande belopp och ränta skall bestämmelserna om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg gälla.

Ersättning får inte utbetalas om ersättningen enligt bestämmelserna i 77 § inte skall deponeras hos länsstyrelsen och den ersättningsberättigade inte kan visa att han har tillstånd av samtliga i nämnda paragraf avsedda fordringsägare att lyfta ersättningen,

Den som på grund av vägbygge eller reglering av enskilda vägar förlorar sin bostad eller förhindras att utöva näring eller yrke, kan av landskapsstyrelsen beviljas lån eller räntestöd för ny bostad eller för att kunna fortsätta näring eller yrke i enlighet med vad landskapsstyrelsen närmare bestämmer.

92 §.

Kommun skall ersätta landskapet de kostnader som föranleds av byggande och underhåll av bygdeväg inom kommunens område, utom i de fall kostnaderna föranleds av byggande och underhåll av landsväg.

93 §.

Kostnaderna för underhåll av bygdevägar i kommun bestäms årligen i en arbetsplan för underhåll av bygdevägar, som fastställs av landskapsstyrelsen. Innan kostnadsförslaget fastställs skall kommunerna beredas tillfälle att inkomma med yttrande.

94 §.

Väghållningskostnaderna för bygdevägar bestäms i enlighet med bärkraftsklass på sätt i 95 § stadgas.

95 §.

Kommun betalar ersättning för byggande och underhåll av bygdeväg enligt följande:

Bärkraftsklass	Ersättning för underhållskostnader i procent	Ersättning för vägbyggnadskostnader i procent
1	10	10
2	13	12
3	16	14
4	19	16
5	22	18
6	25	20
7	28	22
8	31	24
9	34	26
10	37	28

105 §.

I varje kommun skall finnas en vägnämnd. Vägnämnd består av fem ledamöter. I övrigt gäller bestämmelserna om nämnd i kommunallagen för landskapet Åland (5/80).

113 §.

Om sökande av ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd gäller vad i lagen om skifte är stadgat om anförande av besvär över lantmäteriförrättning. Besvärstiden räknas från det förrättningen förklarats avslutad, utom i de fall besvär gäller rätt att vara sakägare vid förrättning eller besvär över att jävsanmärkning eller yrkande på förrättningens avbrytande ogillats. I resolution som avses i 37 § 2 mom. 4 punkten får ändring inte sökas särskilt för sig.

Beträffande handläggningen av i 1 mom. avsett besvär vid jorddomstol och ändringssökande i jorddomstolsutslag skall bestämmelserna i lagen om skifte (FFS 604/51) i tillämpliga delar gälla.

Kommun kan söka ändring i vid vägförrättning meddelat beslut eller vidtagen åtgärd, om kommunen anser att genomförande av stads- eller byggnadsplan skulle försvåras.

113a §.

I jorddomstols utslag i mål som avses i denna lag får ändring sökas hos högsta domstolen genom besvär, om högsta domstolen med stöd av 30 kap. 3 § rättegångsbalken beviljar besvärstillstånd. Jorddomstols utslag verkställs på sätt som om verkställighet av laga kraft vunnit dom är stadgat, Högsta domstolen kan innan saken slutligt avgörs förordna att verkställigheten av utslaget skall uppskjutas eller avbrytas.

I fråga om meddelande av besvärsundervisning, fullföljdsförfarande och handläggning av besvärssärende, gäller vad i lagen om skifte är stadgat. Missnöje behöver dock inte särskilt anmälas. Efter besvärstidens utgång skall lantmäterikontoret skicka besvärshandlingarna och vid behov jorddomstolens akt i målet till högsta domstolen, utan att inhämta ulåtande av förrättningsingenjören eller av de parter som godtagit beslutet.

Parterna skall höras på förordnande av högsta domstolen i den ordning som är stadgad i lagen om skifte, om högsta domstolen har beviljat besvärstillstånd.

Vad i 1 mom. är stadgat gäller på motsvarande sätt ändringsökande i jordrättsdomares beslut i ärende som denne ensam avgjort. Andring får dock inte sökas i jordrättsdomares beslut i ärende som gäller jäv mot förrättningsman. I fråga om fullföljdsförfarande gäller på motsvarande sätt vad i lagen om skifte är stadgat om besvär över jordrättsdomares beslut.

114 §.

Landskapsstyrelsens beslut om fastställelse av vägplan, indragning av väg samt beslut, som meddelats med stöd av 50 § 1 mom. eller 52 § 2 mom. skall delges genom offentlig delgivning. Landskapsstyrelsen skall över-sända handlingarna till vederbörande kommun som framlägger handlingarna till påseende i samma ordning som kommunala tillkännagivanden kungörs i kommunen. Delfående anses ha skett den sjunde dagen efter den dag när kungörelsen anslogs på kommunens anslagstavla.

Utan iakttagande av vad i 1 mom. är stadgat kan landskapsstyrelsen delge beslut om fastställelse av vägplan, som är av ringa betydelse, genom enskild delgivning.

Landskapsstyrelsens beslut om ändring av enskild väg till allmän väg skall meddelas kommun samt genom enskild delgivning den eller en av de personer som framställt om vägändringen.

Vägnämnd väljs med stöd av bestämmelserna i 105 § första gången för mandatperioden 1984 - 1987.

Mariehamn den 30 mars 1981.

L a n t r å d

Folke Woivalin

Extra lagberedningssekreterare

Göran Lindholm.